

N.F.S. Grundtvig “N. F. S. Grundtvigs Højskole”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.19, maj 2022

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1853 (SJ: 1056)

Teksten er etableret af Kim Steen Ravn

Punktkommentarer og tekstredigering er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Steen Tullberg og Kirsten Vad

Indledning er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Vanja Thaulow og Steen Tullberg og Kirsten Vad

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Jes Fabricius Møller

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[[A:1]]

N. F. S. Grundtvigs Højskole.

Sidst i Maj Maaned d. A. sammentraadte Undertegnede og udstedte, i Forening med de tvende Norske Præster *W. A. Wexels* og *H. Steensrud*, en Indbydelse til Mænd og Kvinder i Danmark og Norge, om i Fællesskab at bringe Pastor *Grundtvig* paa hans 70de Aarsdag et Tegn paa vor Taknemmelighed, ved at sætte ham istand til at grunde en *Dansk folkelig Højskole*, som skulde indrettes efter hans Bestemmelser og bære hans Navn.

Imidlertid indtraadte der trange Tider. Den ødelæggende Farsot, som rasede i Hovedstaden og udbredte sig over Landet, gjorde ikke alene Krav paa Pengehjælp til alle Sider, men nedtrykte Sindet, og man kunde, ikke uden Grund, frygte for at den vilde sløve Sandsen for et Foretagende som det vi havde begyndt, mere med Fremtidens end med Øjeblikkets Tarv i Sigte.

Denne Frygt blev til Skamme. Vort Maal var foreløbigt, at skaffe Gaard og Grund til en saadan Højskole, og dette Maal har vi naaet. Saavel i Norge som i Danmark blev Indbydelsen imødekommen

med Glæde; og vi Danske kunne ikke andet end dobbelt skatte den uegennyttige Maade hvorpaa Normændene lagde deres Kærlighed til Grundtvig for Dagen, ved at fremme et Værk, der vil synes de Fleste beregnet alene paa vort Lands Bedste; men vi haabe dog, hvis det lykkes og trives, at Frugterne heller ikke skal udeblive for vore nordiske Frænder.

Man har i flere svenske Blade bebrejdet os, at vi ikke udstrakte vor første Indbydelse til Sverig; “thi ogsaa blandt os er Grundtvigs Navn kært, og ikke blot Universiteternes Ungdom, men en Mængde andre, den folkelige Dannelses Venner, vilde med Glæde grebet denne Lejlighed til at bevidne vor Ærbødighed og Hengivenhed for Seniorens **[A:2]** blandt Nordens Skjalde, den gamle, men dog ungdomsfriske og i alle Retninger i Sandhed frisindede Grundtvig” (Aftonbladet d. 13. September). Denne Bebrejdelse er os i flere Maader kær, og det skulde ikke overraske os, om vi fik en lignende fra England. Vi har dertil at svare, at glemte er ikke glemte, men saalænge vi ikke vilde drive Sagen *offentlig*, var det os vanskeligt at række saavidt; og da vi var os vel bevidste, at vi havde begyndt et Værk, som ikke lod sig fuldføre i nogle faa Maaneder, valgte vi at indbyde de Nærmeste til at lægge den første Sten, og siden at opfordre det øvrige Norden til med os at bygge videre. Derfor er der alt truffet Forberedelser til at lade Indbydelser udgaa, saavel i Sverig som i England, om at slutte sig til os, for, saavidt det ved udvortes Midler lader sig gjøre, at sikre og befæste N. F. S. Grundtvig et levende Minde i Norden, som han har fortjent det.

I Løbet af de tre Sommer- og Sygdoms-Maaneder tegnedes der i Danmark og i Norge, af noget over halvfemte hundrede Mænd og Kvinder en Sum af 7000 Rbd., som vi ved et Gavebrev, ledsaget af en Liste paa samtlige Giveres Navne, bragte Pastor Grundtvig d. 8. September. For denne Sum er det hans Agt at købe en Bondegaard i Nærheden af Rønnebæksholm ved Næstved, og der vil da næste Sommer blive bygget, saa Højskolen vil kunne træde i Virksomhed med Efteraaret 1854.

Med disse gunstige Varsler, er det os en Glæde, at arbejde videre paa Sagens Fremme. Skønt det med Føje tør haabes, at en saadan Skole i Tidens Løb vil kunne bære sig selv, behøver den, under vore Forhold, Hjælp i sin Ungdom, men det har allerede viist sig at en levende og Dansk folkelig Oplysning og dens nidkære Talsmand har saa mange og saa varme Venner iblandt os, at vi trøstigt tør vente, denne Hjælp vil heller ikke udeblive.

[A:3] Hvad nu Højskolens Indretning og Virksomhed angaar, da have vi bedt Hr. Grundtvig selv at ytre sig derom, og meddele her hans Svar:

“At mine varme Venner, som overraskede mig paa min Aarsdag sidst med Midlerne til “Gaard og Grund” for en Dansk folkelig Højskole efter mit Hoved, utrættelig vil arbejde paa at samle Midler

til at sikre dens Virksomhed, det maa jeg nødvendig paaskiønne med inderlig Taknemmelighed, og det er en følgelig Sag, at mine gode Venner, naar de ad offentlig Vei stræbe at skaffe den paatænkte Høiskole Manges Understøttelse, ønske at kunne give en foreløbig Oplysning om, hvad der "om Lykken hun vil føie" kan og skal udrettes paa og med denne Høiskole; men hvad jeg i al min Skrift om levende og folkelig Oplysning og Dannelse har maattet indskærpe, det maa jeg her gientage, at en Oplysnings-Anstalt for Livet nødvendig maa følge en levende Fremgangs-Maade, der umulig forud lader sig beskrive, da den, for at blive frugtbar, maa rette sig efter de levende Mennesker, som her, for Livs-Oplysningens Skyld, træde i levende Vexelvirkning.

Alt hvad derfor med Tydelighed kan siges forud om en saadan Dansk folkelig Høiskole, som jeg længe har beklaget Savnet af, og som jeg engang havde grundet Haab om at see skabt i *Sorø*, det er, at den, saa vidt og saa godt som muligt, det er: saa vidt og saa godt, som de *indvortes* og *udvortes* Midler række, skal føre et virkeligt Oplysnings-Liv og svare til sit Navn, saa der bestandig sees paa, hvad der, som virkelig Dannelse og Oplysning, kan være og maa ønskes *fælles* for et heelt Folk i alle Stænder og Stillinger, og derhos bestandig mindes, at *det* Folk, man her vil stræbe at give en fælles Oplysning og Dannelse, er det Danske Folk, det Folk altsaa, der ikke taler andet end Dansk, har det gamle Danmark til deres Fæderneland, og ønsker, at deres Danske Fæderneland maa med Æren blive saa gammelt, saa frugtbart og saa lykkeligt, som mueligt.

Heraf følger da igjen paa den ene Side, at *Lærebøger* i allehaande Fag slet ikke kan spille den Rolle paa en Dansk folkelig Højskole som de spiller i vore gamle Skoler, og paa den anden Side, at *den* Dansk folkelige Høiskole, som staaer mig for Øie og som min Hu staaer til, hverken kan være beregnet paa nogen vis Stand og Stilling, eller paa et vist Maal af Bogkundskab, der skal naaes i et vist Tidsrum, men paa en Livs-Oplysning, som den var ønskelig hos alle Dannemænd og ville gjøre dem alle dygtigere til deres Dont og lykkeligere i deres [A:4]Stilling, og vilde, naar den fandtes hos Rigets Styrere og hos de Danske Rigsdagsmænd, gjøre hele Folket og Riget lykkelige.

Uagtet derfor rimeligviis endnu sædvanlig kun *Almuens* Ungdom vil sætte Priis paa en Oplysning og Dannelse, der kun dreier sig paa Modersmaalet om dem selv, deres Folk og Fæderneland, saa maa man paa Høiskolen dog have hele Folkets Ungdom for Øie, og uagtet jeg, ved et saa stort og saa rigt Anlæg, som det i *Sorø* paatænkte, vilde finde gode Agerbrug og gode Værksteder af allehaande Slags i Nærheden meget nyttige og lærerige for hele Ungdommen, saa skulde dog, selv paa den største og rigeste folkelige Høiskole, ikke være Spor af det saakaldte "*Real-Skolevæsen*", som i mine Øine kun gjør Skade, fordi det stiler paa

den Umuelighed at give Folk Forstand paa det virkelige Liv og dets Sysler, *førend* de endnu af Erfaring veed, hvad Talen er om.

Da Spørgsmaalet for Resten her ikke er om folkelige Høiskoler i Almindelighed, men om en Dansk folkelig Høiskole, *saadan* som jeg har den for Øie, og saaledes som Landsmænd og Grander paa mine Venners Tilskyndelse maaskee vil skiænke mig Midler til at iværksætte min Yndlings-Tanke, saa skønner jeg ikke rettere end at den eneste Borgen, jeg kan stille for, at de ikke skal angre deres hædrende Tillid, er den Forsikkring, at, vil Gud jeg lever og beholder Kræfterne endnu nogle Aar, da vil jeg ikke tage mig det let med Anvendelsen af de Midler, der stilles til min Raadighed, men baade give Høiskolen de bedste Ledere jeg kan finde, den bedste Indretning jeg kan optænke, og den videste Udstrækning den kan taale, og selv personlig, ved Tilsyn og Medvirkning, gjøre alt hvad der staaer i min Magt, for at min Dansk folkelige Høiskole baade kan svare til sit Navn, og blive over hele Norden et følgeværdigt Mønster for de folkelige Høiskoler, som jeg tør sige, allevegne hvor Folkelivet skal trives, nu er aldeles nødvendige.” –

Der er vist Ingen der kan have ventet, at Pastor Grundtvig vilde forudskikke en i det Enkelte udarbejdet “Skoleplan”, thi han har altfor eftertrykkeligt indskærpet, at en saadan Skole for Livet, saavelsom alt Menneskeligt, gaar det med, som med os selv “at vi maa først fødes, før man veed hvilken Hue der vil passe vort Hoved, endsige da, hvor højt et Maal vi vil naa og hvad vi med Tiden skal lære”¹ og dernæst veed alle, som har nogen Forstand paa [A:5]Livet, at den dejligste Skoleplan i daarlige Hænder kun bliver til Fordærvelse og Aandsfortærelse. Den Borgen som den Nordiske Folkeoplysnings højærværdige Talsmand stiller i sin Skrivelse, vil sikkerlig tages for god af alle dem der have Dannelse nok, til at forstaa hvad *levende* og *folkelig* Dannelse vil sige; og han har desuden, paa sin lange og frugtbare Bane, ikke ladet det mangle paa Oplysninger om den Skikkelse, hvorunder han saae et Værn for Danskheden og alt Godt hos Folket i en Skole, som den hvorom Talen er her.

Mundtlig og skriftlig har Grundtvig saa tidt og tydeligt udtalt sig om en saadan Dansk folkelig Højskole “for Fædernelandet og Modersmaalet”² – hvor der stræbtes efter “Forstand paa Folket”,³ – under gjensidig “Meddelelse af Alt hvad der til Gavn og Glæde kan være *Fællesgods*”,⁴ – saa at alle de, der have fulgt ham med nogen Opmærksomhed, ogsaa vil erindre, at han har tænkt paa et Sted “hvor *Modersmaalet* og Værkerne paa det var Hovedsagen, og hvor de som kun kan Dansk, kunde finde Lejlighed til at oplyses om hvad de som Danske Borgere maatte ønske og trænge til at vide⁵; hvor “Ungdommen, i levende Vexelvirkning med sine Ledere og Lærere, kunde faa Smag paa *folkelig Sang* og *Skrift*”⁶; og “levende Kundskab om *Folke-Naturen*, *Folke-Livet* og det Borgerlige Selskab til fælles

Bedste”⁷; kort, “om *Folket og Fædernelandet*, som de nu ere og saa klart et Overblik som mueligt af hvad de *har været*”⁸, samt Styrke i Modersmaalet til at udtrykke sig *mundtlig* med Liv og Lethed, med Frihed og Sømmelighed”⁹.

Medens saaledes alt væsenlig skal “dreje sig paa Modersmaalet om Folket og Fædernelandet”¹⁰, “kan Højskolen dog ikke indskrænkes til visse Fag, da der i alt Menneskeligt er endeel Folkeligt”¹¹, og saaledes “maatte der, saavidt muligt, være Lejlighed til at erhverve sig Kundskaber enten i fremmede Sprog” – og vel nærmest i de med vort beslægtede *Nordiske* – “eller i andre Grene, som Enkelte enten for Nyttens eller Fornøjelsens Skyld fandt Lyst og Stunder til at [A:6]lægge sig efter”, skønt saadant dog maatte være “en Bisag”¹².

Senest og mest i det Enkelte har Grundtvig antydnet en saadan Skole i sit Skrift “Lykønskning til det Danske Folk med det danske Dummerhoved og den Danske Højskole” 1847, se navnlig dets andet Afsnit (S. 29 ff.), hvor han, i Anledning af Christian 8des Kongebrev om Sorø, gennemgaar hvad der maa blive Hovedsagen, der at dyrke og oplyse:

Modersmaalet, folkelig **Sang** og **Skrift** (Literatur), vort Folks **Historie**, vore **borgerlige** Forhold, og vort Fædernelands **naturlige** Beskaffenhed.

At en saadan Folkelig Højskole, som den der i mange Aar har staaet for Grundtvigs Øje, med Høresale til Alt hvad *Danske* Folk helst gad vide Besked om, og dertil med tvende Sidefløje: “gode *Agerbrug* og gode *Værksteder* af allehaande Slags” – er en stolt Bygning i ædel Stil, vil Ingen let kunde negte, men dersom Nogen skulde mene, at det er urimelig nu at stile saa højt, da maa vi minde om, at for det første gjaldt det her om i Korthed at betegne hvad Grundtvig, som man ser af hans Skrifter, har tænkt sig ved en Dansk folkelig Højskole, og dernæst er det langt fra til Skade, men snarere nødvendigt, at have et ophøjet Forbillede for Øje, naar man vil udrette noget der er værdt at tale om. Thi dermed lader den Erkjendelse sig godt forene, at for Øjeblikket kan det ikke fuldt naaes, men Idealet skal sige baade de umiddelbare og de middelbare Arbejdere, baade dem “der Mulden age”, og dem “der bringe Ost og Kage”, at i den Retning skal Arbejdet gaa, saavidt som Kræfterne række, og efterhaanden som de voxe.

Det er jo alle bekjendt, at det var det rige Sorø, Grundtvig havde i Sigte, hvor idetmindste alle udvortes Midler laa paa rede Haand, og der var engang temmelig lyse Udsigter til at naa Maalet. Dette Haab brast, men Tiden som randt har maaske trøstet en Del af dem som glædede sig ved at se den store Plan udført, med at man skal krybe, førend man kan gaa, saa naar det blot bliver den rette Kaas der styres, lader der sig begynde med Mindre; og derhos har Grundtvig selv engang ved Lejlighed givet et Husraad, som i de

fleste Tilfælde og ret forstaaet er ypperligt, og det er
“Engelskmandens: hjælp jer selv!”¹³

Det er dette engelske og vi haabe ægte nordiske Mundheld vi vil gjøre til vort, idet vi indbyde Dannemænd og Dannekvinder til ved egne Kræfter i Forening, at rejse en Dansk Højskole i Nordisk Aand. I hvilken Grad den strax kan sættes i Værk, beror paa den Deltagelse den kan vinde hos Folket. Dog derom nære vi det bedste Haab, thi Trangen til en saadan Skole er tilstede, og Erkjendelsen af en saadan Trang fattes heller ikke.

Hidtil har vi kun fremmet Sagen ad privat Vej, men vi ere overbeviste om at der er Mange, som ønske at føje Deres Navne til dem Gavebrevet allerede tæller, men til hvis Kundskab Planen enten endnu ikke er kommen, eller som hidtil af de trykkende Tidsforhold ere hindrede i at deltage. Derhos have vi alt, uopfordret modtaget saa mange Tilbud om fortsat Medvirkning, at vi anse det for vor Pligt, herved at udstede en offentlig Opfordring til at fremme Sagen, ved *aarlige* Bidrag, fra Aaret 1854 som det første at regne, hvorom Undertegnede tilbyde sig at modtage Anmeldelser.

Desuden er der i Kjøbenhavn fremlagt Lister til Paategning hos Boghandler Iversen (St. Kjøbmagergade Nr. 9).

Kjøbenhavn, i September 1853.

P. O. Boisen,

theol. Candidat,
Kongens Mølle paa Kjøbenhavns
Vestervold.

G. Busck,

Præst,
Brøndby Vester ved Glostrup Jernbane-
Station.

A. Fleischer,

Landmaaler,
Frederiksborg.

H. C. Hansgaard,

Justitsraad,
Badstustræde 119.

C. J. Brandt,

theol. Candidat,
Bakkehuset ved
Kjøbenhavn.

P. A. Fenger,

Præst,
Slotsbjergby ved
Slagelse.

L. Gøricke,

theol. Candidat,
Nørregade 250.

N. Høyen,

Professor,
Løngangsstræde 171.

**N. M.
Spandet,**

Etatsraad,
Sølvgade 416.

1

Skolen for Livet 1838. S. 59, if. Brage og Idun I. S. 41.

2

Det Danske Firklover 1836 S. 75.

3

Bøn og Begreb om en Dansk Højskole 1840 S. 19.

4

s. St. jf. S. 24.

5

S. 7.

6

S. 18, og Skolen for Livet S 42.

7

S. 40. 61. Det Danske Firkløver, S. 57. 78.

8

Skolen for Livet S. 28 jf. Bøn og Begreb S. 26.

9

Skolen for Livet S. 61.

10

Bøn og Begreb S. 17; Brage og Idun I S. 21.

11

Bøn og Begreb S. 26.

12

Det Danske Firkløver S. 59 og Skolen for Livet S. 59.

13

Firkløveret S. 62, jf. Til Nordmænd om en Norsk Høisk. S 16